

Czekuj Česko!

Rozvoj občanských dovedností online

Anežka Králová – Lukáš Šlehofer – Anna Rambousková

náš stát.cz

FOND
OTAKARA
MOTEJLA

Předmluva

Úroveň občanské participace v Česku je dlouhodobě nízká. 79 % mladých si myslí, že nemohou ovlivnit problémy ve svém okolí. Příručka, kterou právě čtete, to chce změnit. Přináší **9 praktických aktivit, které rozvíjejí občanské dovednosti s pomocí internetových nástrojů**. Internet vnímáme jako ideální výukový nástroj, neboť je pro dnešní mladé přirozeným komunikačním prostředím a výrazně usnadňuje zapojení do veřejného dění. Každý z výukových aktivit je **propojena s [online kvízem](#)**, který zábavnou formou testuje orientaci v rozpočtech obcí, práci volených zastupitelů nebo zlepšování veřejného prostoru.

Příručka je určena především pedagogům, využít ji ale může kdokoliv. Pracuje s **třífázovým modelem učení**, který je známý také pod zkratkou E-U-R, tedy evokace, usuzování a reflexe. První fáze, evokace, pomáhá žákům vybavit si, co už o tématu vědí a co si o něm myslí. Tato fáze také žáky motivuje k dalšímu učení. Fáze usuzování slouží ke zpracování nových informací a jejich propojení s informacemi vybavenými během evokace. Reflexe slouží k ohlédnutí za právě naučeným a ujasnění nového pohledu na učivo či problém. Je také časem pro zodpovězení otázek, které vyvstaly během učení.

Pro práci s třífázovým modelem učení není potřeba jeho důkladná znalost. Snažili jsme se vždy aktivity rozčlenit dle těchto tří fází a důkladně je popsat, aby byly snadno použitelné během vyučovací hodiny či v rámci školního projektu.

Děkujeme, že se spolu s námi pomocí této metodiky snažíte zvyšovat občanskou gramotnost u žáků a studentů.

Texty a metodické vedení: Anežka Králová, Lukáš Šlehofer, Anna Rambousková

Koncept a editace: Michaela Rybičková

Vydal Fond Otakara Motejla v roce 2015.

[Fond Otakara Motejla](#) přispívá k přeměně veřejné správy na efektivní a transparentní službu občanům. Financuje významné nevládní organizace (např. Transparency International, Frank Bold či Oživení) i lokální občanské iniciativy. Mezi jeho nejvýznamnější aktivity patří prosazování otevřených dat na úřadech a vznik platformy online nástrojů pro občany na www.nasstat.cz. Fond Otakara Motejla založila a spravuje Nadace Open Society Fund Praha a přispívají do něj soukromí dárci a firmy.

ISBN 978-80-87725-34-4

Název aktivity	Mapa třídění v našem městě (www.tridim.to)
Cíl	<p>Každý z žáků si uvědomí, jaké druhy odpadů vyprodukuje on sám a domácnost, ve které žije.</p> <p>Žáci jsou schopni do mapy zakreslit nejbližší kontejnery na tříděný odpad, sběrný dvůr a sběrnou kovů. Umí popsat, co k čemu slouží.</p>
Aktivita: Evokace	<ul style="list-style-type: none"> • Každý žák má za úkol se samostatně zamyslet a sepsat všechny odpad, který od rána vyprodukoval. (Bude to obal od sušenky? Ubrousek? Plastová lahev?) • Poté porovná svůj seznam se sousedem a společně u každé položky napíše, kam by se měl odpadek správně vyhodit.
Usuzování	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci prezentují svůj seznam (jen pokud chtějí.) Mohou se doptat na to, co nevěděli, kam zařadit. • Učitel představí žákům stránku www.tridim.to, kam mohou zadat právě název odpadu, který neumí zařadit, a webová stránka jim určí místo, kam odpad patří. • Poté učitel vyzve žáky, aby se zamysleli nad tím, kde jsou v okolí jejich bydliště/školy/klubovny kontejnery na tříděný odpad. • Žáci mají za úkol na webovou stránku www.tridim.to/www/map/1/plast zadat kontejnery na tříděný odpad ve svém okolí a také si je pojmenovat dle své fantazie. (V případě, že nemáte k dispozici počítač či telefon, mohou si takovou mapu nakreslit ručně.)
Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> • Diskuze v kruhu: Jak se vám dařilo zaznamenávat kontejnery do mapy? Jaká jste jim dávali jména? Vzpomněli jste si na všechny ve svém okolí? Myslíte, že jsme vytvořili komplexní mapu kontejnerů v našem městě? Které místo/oblast nám ještě chybí? Má cenu třídít odpad? Jaké jsou možnosti třídění? Co se s tříděným odpadem děje? Proč je užitečné zaznamenat, kde jsou koše na tříděný odpad? Jak by se dalo jinak propagovat třídění odpadu?
Užitečné odkazy	<p>www.jaktridit.cz www.tridim.to www.trideniodpadu.cz</p>
Co je potřeba?	Tužka a papír (pro každého člena), počítač pro každého nebo do dvojice (není nutností)
Jak jinak?	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci se zamýšlí, jaký odpad vyprodukuje jejich domácnost, a u každé položky píše, kam by se měl odpadek správně vyhodit. Porovnávají údaje ve dvojici a přemýšlí, v čem mohou být rozdíly a jak by se dalo množství odpadu snížit. • Žáci s učitelem přidávají na stránky www.tridim.to odpad, který na webových stránkách není popsán, a tím pomáhají ostatním odpadky správně zařadit (a možná i později roztřídít).

Název aktivity	Kamery ve veřejném prostoru (www.mapakamer.cz)
Cíl	Žáci se zamyslí nad klady i zápory kamer ve veřejném prostoru. Každý z žáků je schopen vyjádřit svůj názor na téma kamer ve veřejném prostoru.
Aktivita: Evokace	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci se rozdělí do dvou skupin. • Skupiny si vylosují, zda se budou zabývat zápory nebo klady kamer ve veřejném prostoru. • Učitel představí stránky http://www.webcams.cz/webcams_map.php ukáže žákům, co se na nich dá najít. • Poté každá ze skupin provede brainstorming na své téma, tedy na zápory nebo klady kamer ve veřejném prostoru.
Usuzování	<ul style="list-style-type: none"> • Skupiny mají za úkol vytvořit během pětadvaceti minut plakát, který bude propagovat jejich téma, a také připraví prezentaci tohoto plakátu – oboje by mělo přesvědčit o tom, že právě jejich názor je správný. Pokud mají přístup k internetu, mohou do prezentace zařadit konkrétní příklady s využitím uvedených webových stránek. • Plakát by měl být přibližně velikosti A3, barevný a měl by obsahovat argumenty a úderný slogan. • Prezentace by měla mít úvod, obsah (poselství) a závěr. Mělo by v ní zaznít, proč žáci vytvořili zrovna tento plakát a proč je zrovna jejich názor správný. • Realizace prezentace – proběhnou prezentace nejprve kladů, poté záporů kamer ve veřejném prostoru. Po obou prezentacích je čas na doplňující otázky a na společnou diskuzi. Na závěr by měl učitel shrnout, co se skupinám povedlo a kde vidí místo pro zlepšení.
Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> • Diskuze v kruhu: <p>Jak se vám pracovalo ve skupinách? Jste spokojeni s výsledkem? Bylo těžké zastávat tento názor? Napadli vás i některé argumenty pro „protistranu“? Pracovali jste při přípravě prezentace a plakátu taky s argumenty druhé strany?</p> <p>Jaký je váš osobní názor na kamery ve veřejném prostoru? Víte, kde všude jsou ve vašem městě kamery? Tušíte, jaká je v současné době legislativa vztahující se k tomuto tématu? Co byste vy osobně poradili politikům a zástupcům města v tomto ohledu?</p>
Užitečné odkazy	http://www.webcams.cz/webcams_map.php + stránky města, ve kterém žijete (často zde mají webkamery) www.online-webkamery.cz/ www.mvcr.cz/clanek/kamerove-sledovani-verejnych-prostranstvi-a-instituci.aspx
Co je potřeba?	Tužka a papír (do skupiny), 4 papíry velikosti minimálně A3, fixy, pastelky, lepidla, apod.
Jak jinak?	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci píšou samostatně úvahu o sledování veřejného prostoru (klady, zápory, vlastní názor). • Debata skupin zastávajících stanovisko buď PRO, nebo PROTI kamerám ve veřejném prostoru. Stanovisko by mělo být skupině dané (ne dle vlastního výběru), aby se žáci museli zamyslet i nad argumenty, které jim nemusí být zcela blízké.

Název aktivity	Kriminalita v mém městě (www.mapakriminality.cz)
Cíl	<p>Žáci ví, jak si stojí jejich město v otázce kriminality ve srovnání s ostatními obcemi v ČR.</p> <p>Žáci umí vyjádřit svůj názor na kriminalitu ve svém městě a jsou schopni ji na základě informací z mapy popsat.</p> <p>Žáci umí pracovat s mapou kriminality z webové stránky www.mapakriminality.cz.</p>
Aktivita: Evokace	<ul style="list-style-type: none"> ● Volné psaní na téma „Zločiny v našem městě“. <ul style="list-style-type: none"> ○ Učitel vypíše na tabuli pravidla volného psaní: <ol style="list-style-type: none"> 1. Piš po celou stanovenou dobu vše, co tě k tématu napadá. 2. Piš souvislý text, ne jen jednotlivá hesla nebo body. 3. Nevracej se k napsanému, neopravuj, nevylepšuj, co jsi napsal/a. 4. Pokračuj v psaní, i když tě nic nenapadá, zapisuj i pomocné věty („Teď mne nic nenapadá...“), ale snaž se vrátit k tématu. 5. Nenech se ve svých nápadech brzdit pravopisem. <p>O volném psaní: Volné psaní je jedna z brainstormingových nebo reflexních metod, která dovoluje psát na papír vše, co nás k určitému tématu/námětu právě napadá, aniž bychom své psaní podřizovali nějakým formálním (stylistickým či pravopisným) požadavkům. Volné psaní nám pomáhá objevit v sobě nečekané nápady, myšlenky a souvislosti. Je důležité, aby studenti ještě před tím, než jim přečtete zadání, věděli, že své volné psaní nebudou muset zveřejňovat. Také jim předem řekněte, jak dlouho budou psát. Většinou to bývá 3-5 minut.</p> <p>Zdroj: www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/volne-psani</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Po volném psaní mají žáci možnost svůj text přečíst (pouze pokud chtějí). ● Dále probíhá řízená diskuze o tom, co vědí o kriminalitě ve svém městě. Zde je dobré nechat žáky uvést i příklady a informace takzvaně z doslechu. (např. „Táta říká, že je tady u nás málo policajtů, a proto se tu tak krade.“ „Soused říkal, že před asi dvaceti lety tady někdo vyvraždil celou rodinu.)
Usuzování	<ul style="list-style-type: none"> ● Učitel vyzve žáky, aby si ve dvojicích sedli k počítači a zadali webovou stránku www.mapakriminality.cz. ● Žáci dostanou šest otázek (dle času může být i méně): <ul style="list-style-type: none"> ○ Jakých zločinů bylo v tvém městě za zadané období nejméně? ○ Jakých zločinů bylo v tvém městě za zadané období nejvíce? ○ Jakých zločinů bylo v tvém městě za zadané období nejméně objasněných? ○ Jakých zločinů bylo v tvém městě za zadané období nejvíce objasněných? ○ Porovnejte svoji obec s jinou obcí s podobným počtem obyvatel. ○ Porovnej svoji obec s jinou obcí ve stejném okrese. ● Žáci mají za úkol si všechny informace zapisovat, protože s nimi budou později pracovat.

Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> • Reflexe probíhá v kruhu, žáci u sebe mají vypracované úkoly. <ul style="list-style-type: none"> o Nejprve se učitel ptá na výsledky úkolů. Žáci porovnávají, zda došli ke stejným výsledkům. o Poté proběhne diskuze vycházející z těchto šesti úkolů: Co říkáte na výsledky? Co vás na nich nejvíce překvapilo? Byli spíše v souladu s tím, co jste si o kriminalitě v našem městě mysleli? Proč myslíte, že je výsledek ve srovnání s jinou obcí takový? Která obec našeho okresu je podle vás na tom nejlépe? Přišel vám počet neobjasněných zločinů vysoký? Napadají vás nějaká opatření či změny, které by mohly pomoci zvýšit bezpečnost/snížit kriminalitu v našem městě? Co pro to může udělat každý z nás?
Užitečné odkazy	<p>www.mapakriminality.cz www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx www.nasstat.cz www.lepsimisto.cz www.smogalarm.cz</p>
Co je potřeba?	Tužka a papír (do dvojice), počítač do dvojice
Jak jinak?	<ul style="list-style-type: none"> • Další úkoly pro žáky: <ul style="list-style-type: none"> o Vytvoř graf kriminality za určité období pro svoje město/okres/kraj. o Zjistí, které město z tvého okresu je na tom z hlediska kriminality nejlépe, a zamysli se, proč by to tak mohlo být.

Název aktivity	Naši politici (www.nasipolitici.cz)
Cíl	Žáci umí najít informace o volebních kandidátech a zpracovat je a informovat ostatní. Žáci umí hledat spojitosti mezi jednotlivými kandidáty.
Aktivita: Evokace	<ul style="list-style-type: none"> Žáci se ve trojicích baví o tom, co vědí o volbách (ideálně nadcházejících) s tím, že každý z nich má v ruce tužku (propisku, pastelku), kterou vloží doprostřed mezi trojici ve chvíli, kdy začne mluvit. Tužku si může vzít zpět až ve chvíli, kdy se vystřídají všichni z trojice. Debata trvá 3 – 5 minut (dle schopností žáků). <i>Tužku při rozhovoru používáme, aby měli šanci se do diskuze zapojit i méně průbojní (či introvertní) žáci.</i> Poté skupiny sdělují, co je k tématu napadlo. Učitel vše zapisuje na tabuli.
Usuzování	<ul style="list-style-type: none"> Učitel shrme, na co žáci přišli v první části aktivity, a řekne, že je důležité mít dost informací o kandidátech. Žáci se rozdělí do dvojic a mají za úkol společně na internetu najít informace o některém z kandidátů a zpracovat je jako referát, který přednesou ostatním. Referát by měl zhruba obsahovat tyto informace: jméno, věk, vzdělání, strana, za kterou kandiduje (+ případně, za jaké strany kandidoval/a v minulých volbách), zajímavé informace, kauzy s ním/m spojené, výroky). Učitel doporučí stránky, ze kterých mohou čerpat a napíše je na tabuli - viz užitečné odkazy níže. Žáci si vzájemně představí kandidáty, posluchači mají vždy možnost se doptat. Zamýšlí se i nad tím, zda někteří kandidáti nemají mezi sebou nějaké vztahy (shodné informace, rozpory, kauzy apod.).
Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> Společná diskuze: Jak se vám na referátu pracovalo? Bylo těžké najít potřebné informace? Bylo pro vás těžké rozhodnout, které informace zmínit? Podle čeho jste se rozhodovali? Jaká informace vás nejvíce překvapila? Myslíte, že víte o kandidátech dost informací, abychom je mohli „s klidem v duši“ zvolit? Co byste ještě chtěli vědět, abyste se mohli zodpovědně rozhodnout? Pro kterého z kandidátů byste ve volbách hlasovali?
Užitečné odkazy	www.demagog.cz www.denikpolitika.cz www.kohovolit.eu www.nasipolitici.cz www.napistejim.cz www.slibujeme.cz www.volebnikalkulacka.cz
Co je potřeba?	Tužka a papír (do dvojice), počítač do dvojice, flipchartový papír, fixy, pastelky
Jak jinak?	<ul style="list-style-type: none"> Žáci mohou hledat politiky ze svého města. Starší se mohou zaměřit na kauzy známých politiků a vést o nich diskuzi. Žáci zpracovávají pomocí metody T-graf porovnání pro a proti týkající se jednoho politika.

Název aktivity	Co jsou otevřená data?
Cíl	<p>Žáci znají pojem otevřená data a jsou schopni ho vysvětlit.</p> <p>Žáci ví, k čemu otevřená data slouží a znají příklady.</p>
Aktivita: Evokace	<ul style="list-style-type: none"> • Brainstorming na téma: „Kde mohu sehnat informace?“ • Učitel po brainstormingu shrne, na co žáci přišli, a zeptá se, kde by se dalo zjistit, jaký je rozpočet obce nebo kolik peněz bylo zapláceno za výstavbu např. lávky nebo nové výzdoby náměstí (učitel vybere pro žáky aktuální a snadno představitelné příklady).
Usuzování	<ul style="list-style-type: none"> • Učitel žákům řekne, že si zahrají pohybovou hru, ve které se oni sami stanou částmi systému zveřejňování informací a dat na internetu. Cílem hry je doplnit správně informace do kolonek, které jsou napsány na tabuli. • Ve hře každý žák bude představovat část systému (úředník, úředníkův počítač, data katalog, počítač běžného občana, běžný občan) – viz schéma. <div data-bbox="379 846 783 1375" data-label="Diagram"> <p>The diagram, titled "Otevřená data", illustrates the flow of information in a game. It features five main components: a citizen (top left), a clerk (bottom left), a clerk's computer (top center), a data catalog (middle center), and a citizen's computer (bottom center). Arrows indicate the direction of information flow: from the citizen to the clerk's computer, from the clerk's computer to the data catalog, from the data catalog to the citizen's computer, and from the citizen's computer back to the citizen. There are also bidirectional arrows between the citizen and the clerk's computer, and between the clerk and the clerk's computer.</p> </div> <ul style="list-style-type: none"> • Každý z nich bude mít svůj specifický úkol: <ul style="list-style-type: none"> o Úředník = běhá pro informace (papírky se slovy) a předává je počítači úředníka. o Počítač úředníka = kompletuje zprávu, tj. bere si papírky od úředníka a snaží se z ní složit větu či slovní spojení, poté předává slova Data katalogu. o Data katalog = lepí informace do příslušných kolonek (Znaky otevřených dat, Přínosy otevřených dat, Příklady dat, Co můžu udělat já?), které před hrou napsal učitel na tabuli či flipchart. o Počítač = doplňuje do kolonek (Znaky otevřených dat, Přínosy otevřených dat, Příklady dat, Co můžu udělat já?) informace, které mu přinese občan. o Občan = hledá informace (ve své hromádce papírků) a předává je počítači. • Učitel před začátkem hry připraví na flipchartový papír (či tabuli) nadpisy jednotlivých kolonek (<i>Znaky otevřených dat, Přínosy otevřených dat, Příklady dat, Co můžu udělat já?</i>), do kolonek poté budou žáci vlepovat informace, o

	<p>kterých si myslí, že tam patří. Učitel také rozstříhá informace po slovech nebo slovních spojeních (dle času a věku žáků) a vytvoří z nich dvě, od sebe alespoň metr vzdálené, hromádky (informace do kolonek jsou schválně různě barevné, aby bylo pro žáky snazší je zkompletovat).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Celá hra trvá do té doby, než jsou všechny informace zařazeny do kolonek. Poté dojde ke společné kontrole správnosti údajů.
Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> ● Nejprve diskuze: Co tedy teď víme o otevřených datech? Jaké jsou znaky otevřených dat? Jak nám mohou být otevřená data prospěšná, Napadají vás jiné příklady, než byly uvedeny ve hře? ● Každý z žáků si zpracuje metodou pětilístek téma Otevřená data. Pokud jsou žáci mladší, může proběhnout pouze diskuze. ● Učitel vyzve žáky, aby sdíleli své pětilístky (pouze pokud chtějí). ● Učitel zakončí aktivitu otázkou, jaký mají žáci názor na otevřenost dat, případně, co může každý z nás udělat pro zvýšení otevřenosti dat v našem státě. <p>Pětilístek: Pětilístek po pisateli vyžaduje, aby shrnul informace a názory do výrazů, které vystihují (popisují) daný námět nebo o něm uvažují.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. První řádka je jednoslovné téma, obvykle podstatné jméno. Zde "data". 2. Druhá řádka je dvouslovný popis námětu, jeho podstatných vlastností, jak je vidí pisatel (odpověď na otázku, jaký je námět). V tomto případě jde o dvě přídavná jména. 3. Třetí řádka je sestavena ze tří slov vyjadřujících dějovou složku námětu – tedy, co dělá nebo co se s ním děje. Použijeme tři slovesa. 4. Čtvrtá řádka je věta o čtyřech slovech, vztahující se k námětu. Sloveso může chybět. 5. Poslední řádka je jednoslovné synonymum, které rekapituluje podstatu námětu. Nemusí jít o podstatné jméno. <p>Schéma (nemusí být závazné)</p> <p style="text-align: center;">_____</p> <p style="text-align: center;">_____</p> <p style="text-align: center;">_____</p> <p style="text-align: center;">_____</p> <p style="text-align: center;">_____</p> <p>www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/petilistek</p>
Užitečné odkazy	<p>www.datablog.cz</p> <p>www.fondyeu.eu</p> <p>www.rozpocetobce.cz</p> <p>www.vsechnyzakazky.cz</p> <p>www.vasmajetek.cz</p> <p>www.volby.cz</p> <p>www.psp.cz</p> <p>www.zakonyprolidi.cz</p> <p>www.data.blog.ihned.cz</p>

	www.infoprovsechny.cz
Co je potřeba?	Rozstříhaný list s informacemi, nůžky, lepidlo, fixy, flipchartový papír
Jak jinak?	<ul style="list-style-type: none"> • Prohlédnout si stránky, kde jsou otevřená data (viz užitečné odkazy). • Sledovat s žáky videa o datech a práci s nimi. (www.datablog.cz/prezentace) • Hledat na internetu tato data (za poslední rok): rozpočet vašeho města, dotace EU pro vaše město, kriminalita ve vašem městě, zápis z posledního jednání zastupitelstva, výsledky posledních voleb ve vašem městě.

Informace do kolonek:

Data jsou otevřená, když:

- **Jsou úplná a snadno dostupná (bez vyžádání).**
- **Jsou publikována ve volně dostupném formátu (excel, pdf, doc, apod.).**
- **Jsou dostupná při vynaložení minimálních možných nákladů.**

K čemu to je?

- **Umožňují odhalovat korupci a nekalosti.**
- **Pomáhají k vyšší kvalitě veřejných služeb.**

- **Vytváří nové příležitosti pro business.**

Data:

výsledky voleb, veřejné zakázky, rozpočty, dotace, kriminalita, školy, životní prostředí, zeleň, jednání zastupitelstva

Co můžete dělat vy?

- **Prosazovat otevřená data.**
- **Zdůrazňovat přínosy toho, že jsou data volně dostupná.**
- **Přemýšlet, jaká data by bylo dobré mít volně dostupná a jak by se dala využít.**
- **Naučit se data analyzovat.**

Název aktivity	Šíření informací (www.demagog.cz)
Cíl	Žáci si uvědomí, jakým způsobem dochází k přenosu a možnému překroucení informací. V případě rozšířené lekce si tuto vědomost přenesou do oblasti politiky. Jsou schopni dovodit relevanci informace a spolehlivost zdroje.
Aktivita:	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci vytvoří sami dvojice nebo je učitel rozdělí. • Úkolem žáků ve dvojici je představit druhému nějakou třetí osobu, kterou druhý nezná (kamaráda, příbuzného apod.). Na představení má každý 3 minuty. Žáci se ve dvojicích prostřídají tak, aby každý představil druhému někoho neznámého. Po uběhnutí tří minut oznámí učitel dohodnutým signálem, aby se povídající a vyprávějící mohli prostřídávat. Během povídání se poslouchající může doptávat. U starších dětí můžeme toto pravidlo omezit tak, že smí pouze poslouchat, co vypravěč o třetí osobě říká. • Proběhne kolečko, kdy má každý 1 minutu na to, aby představil třetí osobu, která mu byla představena. Je důležité, aby učitel hlídal svědomitě čas. • Proběhne druhé kolečko, kdy má každý právo se vyjádřit k tomu, co bylo o jeho známém řečeno pravdivě a co nepravdivě.
Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> • Učitel vede žáky, aby zkusili společně shrnout, proč docházelo ke zkreslením či nepravdám. <ul style="list-style-type: none"> o Čím to bylo způsobeno? Čím tomu šlo zabránit? Narážíte na podobné situace i v reálném životě? Myslíte si, že k podobným situacím dochází i ve veřejných sdělovacích prostředcích či výrocích politiků? Čemu můžeme věřit a čemu ne? • Učitel následně upozorní na existenci webu www.demagog.cz, který se v oblasti politiky touto problematikou zabývá.
Užitečné odkazy	www.demagog.cz
Co je potřeba?	Zvoneček, hodinky
Jak jinak?	<p>Rozšířená lekce (vhodná pro starší studenty nebo přemýšlivé žáky)</p> <p>Evokace (zařadit před základní hru)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel zadá žákům, aby během 3 minut zkusili napsat co nejvíce názvů konkrétních zdrojů informací o politice (zdroje, kde si čtou nebo mohou číst o politice). • Žáci posléze postupně představují své návrhy, které učitel zapisuje na tabuli/flip. Každý žák řekne jeden nápad a pak se postupuje k dalšímu. <p>Uvědomění si nových informací (zařadit po základní hře, před reflexi)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci vytvoří skupiny po 3 - 6 členech. Pracují metodou bod zlomu. • Žáci mají za úkol sestavit žebříček zdrojů informací od toho nejvíce spolehlivého až po ten nejméně spolehlivý. Ty napíšou na papír pod sebe. V žebříčku mají oddělit čarou ty zdroje, které již nelze považovat za převážně spolehlivé. • Žebříčky jsou následně vystaveny ve třídě. Ostatní obcházejí společně žebříčky. Učitel se může doptávat. Na čem se shodli nejlépeji? O čem nejvíce diskutovali? Zároveň mají prostor ostatní pro to, aby se mohli doptat či diskutovat. <p>Metoda bod zlomu - zdroj: www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/bod-zlomu</p>

Název aktivity	Volby v ČR (www.kohovolit.eu)
Cíl	Žáci si osvojí základní terminologii spojenou s volbami. Žáci jsou schopni vysvětlit, do jakých orgánů se v ČR volí a za jakých podmínek.
Aktivita: Evokace	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci pracují ve dvojicích. Dvojice dostanou rozstříhané kartičky z pracovního listu 1 (PL1). Jejich úkolem je přiřadit k pojmům jejich správnou definici. • Učitel následně projde s žáky jejich výsledky.
Usuzování	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci jsou rozděleni do 4 - 6 skupinek po max. 6 členech. Každá skupinka dostane jeden text (v případě, že jsou více jak čtyři skupiny, dvě skupiny dostanou stejný text). Je-li žáků málo, je možné probrat s nimi pouze dva texty (doporučujeme volby do Senátu a volby do Poslanecké sněmovny). • Úkolem skupiny je přečíst si text a připravit pro ostatní krátkou prezentaci, která shrne všechny základní poznatky z textu. Čas na práci je třeba vymežit na základě zkušenosti žáků. Pokud nejsou zvyklí pracovat s texty, je vhodné nejprve společně vymežit základní kritéria, která by měla prezentace splňovat. • Žáci si rozdělí ve skupině role. Návrh možných rolí: <ul style="list-style-type: none"> o Koordinátor skupiny – uděluje slovo, rozděluje práci, podporuje ostatní v práci. o Zapisovatel – zapisuje prezentaci. o Prezentátor – po skončení práce odprezentuje výsledek práce ostatním. o Překladatel – hledá v textu cizí slova a pokouší se na základě evokační aktivity vysvětlit, co znamenají. o Hlídač času – hlídá čas, který má skupina na práci vymezený. o Konstruktivní kritik – hlídá, zda se na nic v prezentaci nezapomnělo a zda je vše v pořádku vysvětleno. • Každá skupina odprezentuje výsledek své práce. Pokud máme více skupin se stejným tématem, porovnáme jejich výběr informací. Učitel případně doplní či pomůže dovysvětlit potřebné informace.
Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> • Na základě prezentací ostatních skupin si žáci vyplní tabulku na PL 2, která shrnuje základní údaje o volbách. • Učitel následně upozorní na web www.kohovolit.eu, kde je možné získat informace o výsledcích voleb či se pomocí výroků na stránkách zodpovědně rozhodnout, koho volit. Také uvede, že texty, se kterými žáci pracovali, byly vytvořeny podle webu www.sblizenipolitikou.cz, kde si žáci mohou podobné informace hledat sami.
Užitečné odkazy	www.kohovolit.eu www.sblizenipolitikou.cz Ústava ČR (dostupná on-line www.psp.cz/docs/laws/constitution.html) K problematice voleb existuje velké množství odborných titulů. (Patrně nejpodrobnější přehled podává Chytilík, R., Šedo, J., Lebeda, T., Čaloud, D.: <i>Volby a volební systémy</i>)
Co je potřeba?	Nakopírované pracovní listy (PL1 rozstříhaný!), nakopírované texty, hodinky, žáci tužky a papíry

Pracovní list 1

Většinový volební systém	Je to volební systém, kde vítěz voleb v daném volebním obvodě získá všechny mandáty (křesla) v zastupitelstvu. Dá se říct, že vítěz bere vše.
Poměrný volební systém	Je to volební systém, kde jsou ve volebním obvodě mandáty (křesla) v zastupitelstvu rozdělovány poměrně. Dá se říct, že počet % hlasů = počet % mandátů.
Uzavírací klauzule	Vyjadřuje minimální procento odevzdaných hlasů ve volbách, které musí politická strana získat, aby se hlasy pro její kandidátku počítaly při rozdělování křesel. Používá se v poměrném volebním systému.
Koalice	Spojení několika stran za účelem prosazení určitých cílů. Zvláštním typem je vládní koalice, která vzniká za účelem podpory vlády.
Preferenční hlasy	Nástroj, kterým mohou voliči ovlivnit pořadí kandidátů na kandidátní listině.
Pasivní volební právo	Znamená právo kandidovat do zastupitelského sboru. (Právo být volen)
Aktivní volební právo	Znamená právo volit do zastupitelského sboru.
Všeobecné volební právo	Znamená, že volit může každý svéprávný občan, který dosáhl předepsaného věku, bez ohledu na původ, pohlaví, náboženské přesvědčení, rasu atd.
Tajné volební právo	Znamená, že volba je anonymní. Nikdo nemůže zjistit, komu dal volič hlas.
Rovné volební právo	Znamená, že každý voličský hlas má stejnou váhu.
Volební okrsek (obvod)	Označuje ohraničené území, ve kterém lze v rámci voleb získat předem stanovený počet mandátů (buď jeden nebo více).

Texty

Poslanecká sněmovna

Poslanecká sněmovna představuje dolní komoru Parlamentu ČR, skládá se z 200 poslanců, kteří jsou voleni na dobu čtyř let.

Do Poslanecké sněmovny se volí poměrným volebním systémem. Mandáty jsou rozdělovány těm stranám, které na celostátní úrovni překročily hranici 5 % z celkového počtu platných odevzdaných hlasů ve volbách (neboli „uzavírací klauzule“).

Volit může každý občan starší 18 let. Nejpozději tři dny před konáním voleb jsou občanům do poštovních schránek doručeny hlasovací lístky s podrobnými instrukcemi jak lístky správně vyplnit, aby byl hlas platný. Pokud se v době voleb nemůžete zúčastnit voleb ve svém volebním okrsku (místo trvalého bydliště), můžete volit na voličský průkaz jinde.

Do Poslanecké sněmovny může kandidovat každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 21 let. Kandidát musí být uveden na listině politické strany, hnutí či koalice ve volbách kandidující. Může být jen na jedné takové listině.

Parlament, který se skládá z Poslanecké sněmovny a Senátu, je jediným a výlučným zákonodárným orgánem ČR. Poslanci tedy zásadním způsobem ovlivňují dění v České republice, protože přijímají spolu se senátory zákony, kterými se všichni řídí. Poslanecká sněmovna má ještě jednu další důležitou kompetenci a to sice vyslovovat důvěru nebo nedůvěru vládě ČR.

Podle webu: www.sblizenipolitikou.cz

Senát

Senát představuje horní komoru Parlamentu ČR, skládá se z 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let. Každé dva roky se volí třetina senátorů (tedy 27). Tímto způsobem volby je zajištěna trvalá kontinuita a činnost Senátu. Volby do Senátu se konají většinovým systémem. Česká republika je rozdělena na 81 jednomandátových obvodů. V každém z těchto obvodů se tedy volí jeden senátor.

Většinovost systému spočívá v tom, že v daném obvodě je zvolen kandidát, který získá většinu hlasů, hlasy ostatních kandidátů tedy „propadnou“. Systém voleb je dvoukolový. V prvním kole může být zvolen kandidát, pokud získá nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů (přes 50 %), tedy absolutní většinu. Pokud žádný z kandidátů nezíská absolutní většinu, koná se druhé kolo voleb, do něhož postupují dva kandidáti, kteří získali nejvyšší počet hlasů v prvním kole. V druhém kole (koná se většinou za 14 dní od kola prvního), je zvolen ten kandidátů, který získá většinu hlasů.

Volební právo je stejné jako u voleb do Poslanecké sněmovny (od 18 let). Nejpozději tři dny před konáním voleb jsou občanům do poštovních schránek doručeny hlasovací lístky s podrobnými instrukcemi jak lístky správně vyplnit, aby byl hlas platný.

Do Senátu může kandidovat každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 40 let.

Své kandidáty do Senátu mohou přihlašovat registrované politické strany a hnutí. Na rozdíl od voleb do Poslanecké sněmovny, do Senátu mohou kandidovat i nezávislí kandidáti. Každá politická strana či hnutí či koalice může podat pouze jednu přihlášku k registraci v každém volebním obvodě. Každý kandidát může kandidovat pouze v jednom volebním obvodu, na jedné přihlášce k registraci.

Nezávislý kandidát, který nekandiduje za žádnou politickou stranu, musí k přihlášce přiložit petici s podpisem alespoň 1000 oprávněných voličů z volebního obvodu, kde kandiduje.

Podle webu: www.sblizenipolitikou.cz

Evropský parlament

Do Evropského parlamentu se volí tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení. Pro tyto volby tvoří území celé České republiky jeden volební obvod.

Na Českou republiku připadá 22 volených zástupců neboli europoslanců, kteří jsou voleni na období pěti let. Kandidátní listiny mohou podávat pouze registrované politické strany a hnutí.

Právo volit má každý občan České republiky, který nejpozději druhý den voleb dosáhl 18 let, ale také občan jiného státu Evropské unie, který dosáhl věku 18 let a zároveň je nejméně po dobu 45 dnů veden v ČR v evidenci obyvatel.

O mandát poslance Evropského parlamentu se může ucházet občan České republiky, který dosáhl věku 21 let, také občan jiného státu Evropské unie, který dosáhl věku 21 let a zároveň je nejméně po dobu 45 dnů veden v ČR v evidenci obyvatel.

Podle webu: www.sblizenipolitikou.cz

Volby do zastupitelstev územní samosprávy

V České republice existují dva druhy územních samosprávných celků – obce a kraje. Každá obec i kraj jsou spravovány svým zastupitelstvem. Funkční období zastupitelstev je čtyřleté. Volby do zastupitelstev obcí a krajů se konají podle systému poměrného zastoupení.

Volební právo je stejné jako u voleb do Poslanecké sněmovny (od 18 let), volič ovšem musí být přihlášen k trvalému pobytu v obci (pro obecní volby) či v obci, která náleží do územního obvodu kraje (pro krajské volby). Jde-li o cizince, právo volit mu musí přiznávat také mezinárodní úmluva, kterou je ČR vázána - v současné době je takovou mezinárodní smlouvou Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii. Občané členských států EU, kteří chtějí volit v obecních volbách, musí také požádat o zápis do dodatku stálého seznamu voličů pro danou obec. Stálý seznam voličů vede příslušný obecní úřad.

Zastupitelstvo obce je základní orgán obce či kraje. Zastupitelstva jsou různě veliká, závisí na velikosti obce či kraje. Platí pravidlo, že čím větší počet obyvatel, tím více má zastupitelstvo členů. Můžeme se tak setkat s obcemi, které mají 5 zastupitelů i s těmi, které mají 55 zastupitelů. Stejně je to u krajů, které mohou mít 45 – 65 členů.

Podle webu: www.sblizenipolitikou.cz

Pracovní list 2

	Kdo má aktivní volební právo	Kdo má pasivní volební právo	Počet zastupitelů	Volební období	Volební systém
Poslanecká sněmovna PČR					
Senát PČR					
Evropský parlament					
Zastupitelstva obcí a krajů					

Název aktivity	Co to je rozpočet obce? (www.rozpocetobce.cz)
Cíl	Žáci umí pojmenovat orgány obce a říct, jaké mají pravomoci. Žáci ví, co je to obecní rozpočet, k čemu se používá a jak ovlivňuje jejich život.
Aktivita: Evokace	<ul style="list-style-type: none"> • Učitel uvede žáky do tématu, může navázat na předchozí lekce. V rámci obce má velké pravomoci zastupitelstvo v čele se starostou. To schvaluje rozpočet obce, což je plán, jak nakládat s penězi, které obec má. • Učitel položí následující otázky: <ul style="list-style-type: none"> o Jaké jsou pravomoci starosty obce? o Kdo vykonává ve vašem bydlišti tuto funkci? o Jaké jsou pravomoci zastupitelstva obce? o Kdo zastupitelstvo tvoří? o O čem aktuálně zastupitelstvo jedná? o Jaký je letošní rozpočet obce? o Na co obec vydává nejvíce peněz? o Je nějaký problém v obci, na který by vyřešilo více peněz? o Kolik peněz obec investuje do kultury, sportu či mládeže? o Na co byste dali peníze vy? • Pokud žáci neznají odpovědi, dostanou za úkol je zjistit. • Pokud je skupina méně informačně gramotná, je dobré s nimi probrat relevantní zdroje informací. Například weby www.rozpocetobce.cz nebo www.nasipolitici.cz. Problém obou webů však je, že se soustředí jen na velká města. V případě menších obcí bude nutné hledat na stránkách obecního úřadu.
Usuzování	<ul style="list-style-type: none"> • Zjišťování odpovědí může probíhat dvojím způsobem: <ul style="list-style-type: none"> o Pokud mají žáci přístup na internet prostřednictvím počítačů či tabletů, mohou zjistit informace tam. o Případně mohou dostat tyto otázky k domácímu zpracování.
Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci si ve dvojicích představí svá zjištění. Pokud zůstane něco nezodpovězeného či nejasného, je možné předložit tuto otázku ostatním. • Na závěr se učitel zeptá, jaké nové informace se žáci dozvěděli a co je třeba zaujalo. Může si se žáky shrnout, jestli už ví, kde podobné informace budou příště hledat a diskutovat o tom, proč je dobré je znát.
Užitečné odkazy	www.rozpocetobce.cz www.nasipolitici.cz webové stránky příslušných obecních úřadů či magistrátů
Co je potřeba?	Tužka a papír (pro každého člena), počítač nebo tablet s připojením na internet pro každého
Jak jinak?	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci mohou pracovat ve dvojicích, každá dvojice má za úkol odpovědět na dvě otázky z deseti (které může určit učitel). Žáci si pak odpovědi vzájemně sdělují nebo tvoří společně plakát, na kterém se objeví všechny odpovědi • Žáci zkouší sepsat vše, co musí obec platit (úředníky, svoz odpadu, kanalizaci, školy aj.). Poté zjišťují, jaké jsou příjmy obce, a sestavují rozpočet podle jejich uvážení. Důležité ovšem je, že musí v rozpočtu zahrnout fungování obce.

Název aktivity	Zlepšovat naše okolí (www.lepsimisto.cz)
Cíl	<p>Žáci pojmenují přednosti a zápory místa, kde bydlí.</p> <p>Žáci začnou přemýšlet o svém okolí a uvědomí si, že jej mohou svou aktivitou ovlivnit.</p>
Aktivita: Evokace	<ul style="list-style-type: none"> • Úkolem žáků je najít co nejvíce kladů (předností) a záporů (nevýhod) místa, kde žijí. Učitel nechá žáky, aby nad touto otázkou chvíli samostatně přemýšleli a své nápady si napsali. • Následně pracují metodou „řeka“. Ta spočívá v tom, že nejprve vytvoří dvojice, pak čtveřice, pak osmice. Úkolem skupiny v každé fázi je dohodnout se na třech přednostech a třech nevýhodách místa, kde žijí. • Výhodné je spojovat skupiny postupně tak, aby nakonec vznikly dvě poloviny. Diskuzi mezi polovinami už pomáhá moderovat učitel. Podle toho je třeba nastavit, jak se budou skupiny slévat dohromady s ohledem na výchozí počet dětí. Není nutné udržet pravidelnost. • Učitel u žáků podporuje diskusi a argumentaci. Podle jejich vyspělosti určuje časové limity, do kdy se musí shodnout. • Na závěr se sepíší na tabuli či flipchart tři klady a zápory, na nichž se shodla celá skupina.
Usuzování	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci se rozdělí na tři skupiny. Každá skupina dostane přidělený/ vybere si / vylosuje si jeden klad a jeden zápor. Pokud je žáků hodně - mohou pracovat v 6 skupinách, dvě skupiny budou vždy dělat to samé. • Úkolem skupiny je vymyslet, co všechno je v místě jejich bydliště možné udělat pro to, aby zůstalo zachováno či fungovalo lépe to, co funguje. A naopak jak odstranit nevýhody, které místo má. Je možné vymyslet i více různých řešení. • Výsledky své práce shrne skupina na plakát. Cca 1/3 plakátu (spodní část či boční sloupec) musí zůstat volná.
Reflexe	<ul style="list-style-type: none"> • Plakáty jsou vyvěšeny ve třídě. Žáci se volně procházejí, čtou si plakáty a mohou na ně dopisovat (do volného prostoru), s čím souhlasí, s čím nesouhlasí, co by udělali jinak. • Původní tvůrci se pak ke svým plakátům vrátí a mohou si přečíst poznámky. • Učitel nakonec upozorní, že již nyní mohou své nápady poslat odpovědným místům pomocí aplikace na webu www.lepsimisto.cz.
Užitečné odkazy	www.lepsimisto.cz
Co je potřeba?	Tužka a papír (pro každého člena), flipchartové papíry, fixy